

Yönetmen: Yılmaz Güney

Senaryo: Yılmaz Güney

Oyuncular: Tuncel Kurtiz (Tonton Ali), Ayşe Emel Meşçi (La 'politique')

1983 / Türkiye, Fransa / Türkçe / 117'

Yılmaz Güney'in senaryosunu Marie-Helene Quinton ile beraber yazdığı ve yönettiği son filmi olan *Duvar*, 1983 yılında Paris'te tamamlandı. Oldukça düşük bir bütçeyle çekilen film, Ankara Merkez Cezaevi'nde tutsak olan bir grup genç mahkumun yaşadıkları üzerine yoğunlaşıyor. Güney'in bizzat yakından tanıdığı hapishane ortamı filmde olabildiğince gerçekçi anlatılıyor.

Filmin başında kamera, kaçmanın mümkün gözükmediği duvarların üzerinden geçerek hapishanenin avlusunu gösteriyor. Mahkum olmuş olmaktan dolayı oluşan klostrofobik yalnızlığı vurgulamak istercesine de uzunca bir süre avluda gezen mahkumları izlettiriyor yönetmen. Hapishane kadınların, erkeklerin, çocukların ve siyasi tutukluların bulunduğu dört farklı koğuştan oluşuyor. Kelimenin her anlamıyla insanlık dışı olan koğuştan ortamı, bu minvalde *Gece Yarısı Ekspresi* filminin atmosferiyle paralellikler taşıyor. Düzgün ısınmanın ve temiz suyun bulunmadığı; ama bunun yanında her türlü tacizin ve şiddetin olduğu hapishanede en temel gereksinimlere dahi ulaşmanın yolu rüşvetten geçiyor. Bu durumda mütevellit çoğunluğunu öksüz ve yetimlerin oluşturduğu çocukların kaldığı 4.koğuştan en berbat yer haline geliyor. Yılmaz Güney de filminin merkezine hapishanedeki en güçsüz topluluk olan bu çocukları koyuyor.

Çocuklar üzerinden anlatılan bu umutsuz sefalet hikayesinde bir çok çarpıcı nokta var. Bunlardan en ilgi çekici olanı, çocuk mahkumların hayallerinin dahi korku ve baskıyla inanılmaz derecede daraltılmış olması. Örnekte, çocuklar dua ederken özgür olmak için değil, daha iyi bir hapishaneye transfer edilmek için yalvarıyorlar Allah'a. Hapishane müdürünün odasında yaşananlar ile Passolini'nin *Salò*'sunu hatırlatan filmde, gardiyanların çocukları taciz ettiği gerçeği sürekli gözler önüne seriliyor. Maruz kaldığı tacizi hapishane doktoruna itiraf edemeyen Şaban'ın arkadaşları tarafından dışlanması ve ardından gelişen olaylar ile de filmin rahatsızlık katsayısı artmaya devam ediyor.

Yılmaz Güney'in gördüklerini böylesine çıplak bir şekilde ortaya koyma çabası, yaşadığı dünyadaki gerçeklerle yüzleşen seyircinin filmi izlemesini zorlaştırıyor. Olabildiğince realist bir ortam hazırlamak isteyen yönetmen, filmde gerçek bir doğum sahnesini sansürsüz göstermekten geri kalmıyor. Hemen ardından da içinde gündelik hayatta karşılaşılmayacak cinsten bir hüznün barındıran başka bir öyküyü, iki idam mahkumu sevgilinin son günlerini anlatıyor. Doğum, düğün ve cenazenin bu kadar içiçe olması son derece etkileyici. Gerçek duygusallığı yakalayabilmek adına, Güney'in oyunculara zaman zaman sert davranmış olması da neorealist idolü Vittorio de Sica'nın çalışma yöntemini anımsatıyor.

Tüm bunların yanında Güney'in kamerayı kullanma tekniği, doğası gereği dramatik olan bu filmin aşırı duygusal olmasına engel oluyor. Zaman zaman nesnel bir gözlem aracı olarak kullanılan kamera, bir anda yakın çekimlerle insanların yüzlerine odaklanıyor ve ardından tekrar gözlemci konumuna dönüyor.

Çoğu amatör olan Türk ve Fransız oyuncuların sergiledikleri performanslar gayet başarılı. Fakat filmin çekimleri esnasında oyuncular repliklerini kendi dillerinde söylemelerine rağmen, sonradan yapılan Türkçe dublaj iyi değil malesef. Bu amatör oyuncular arasında Tuncel Kurtiz gibi ustaların olması da izleyici için güzel bir sürpriz oluyor. Kısacası *Duvar* anlattığı sıkıntılar ve içindeki hikayelerle beraber güçlü, çarpıcı ve rahatsız edici bir film.

Kazım Cansever

27 Eylül Salı 18:00

